

University of Groningen

recensie Het andere Parijs : Stad van het volk door Luc Sante

Renders, Hans

Published in:
 Historisch Nieuwsblad

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Publication date:
 2016

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Renders, H. (2016). recensie Het andere Parijs : Stad van het volk door Luc Sante. *Historisch Nieuwsblad*, 25(9), 87.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

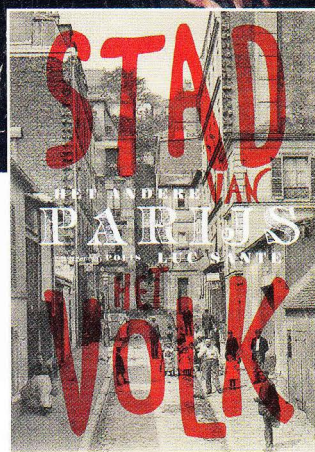

De onderwereld van Parijs

Geïdealiseerd leven van boeven en hoeren

De flaneur is een hartstochtelijk toeschouwer van het straatleven. Flaneren levert nergens zoveel mooie verhalen op als in Parijs. Luc Sante, Belg van geboorte maar al decennialang Amerikaan, schrijft in *Het andere Parijs* over de onderkant van deze immer tot de verbeelding sprekende stad. Over de straatschoffies, de hoeren, de oplichters en andere figuren die in de marge leven. Grote nadruk ligt natuurlijk op de Zone, de rafelrand van Parijs iets minder ver van het centrum dan de *banlieue*, waar je in de negentiende eeuw naartoe trok als de politie je zocht. In de jaren twintig van de vorige eeuw maakte Eugène Atget foto's van prostituties op leeftijd die voor hun vervallen huisjes zaten in de Zone. Maar

ook nu nog bestaan er landloperskampen, krotten en tentjes, opgebouwd uit afval – kijk maar eens langs de Périphérique vlak voordat je Parijs in rijdt. Al vanaf de negentiende eeuw wordt de schemerwereld van de *clochards* geïdealiseerd. De bourgeoisie ging zelfs rondneuzen in achterbuurten – de oorspronkelijk betekenis van het woord *encanailleren* –, waar het leven zich op straat afspeelde. Sante geeft een prachtige sociologie van de onderklasse van de import-Parijzenaars: Normandiërs hielden zich in leven door tweedehands kleren te verhandelen, Auvergnats met schroot en Savooiaarden zijn traditiegetrouw schoorsteenvegers. Beoefenaren van straatberoepen (sokkenstoppers, zilverpoetsers, slangenmensen) heetten *camelots*, wat voor politiemannen eind negentien-

Het andere Parijs. Stad van het volk Luc Sante, vertaald door Hans van Riemsdijk 351 p. Polis, € 24,95

de eeuw ook betekende: pooier, zakkenroller of oplichter. Het oudste straatberoep, handelsmerk van Parijs, krijgt een apart hoofdstuk. Opvallendste illustratie hier is een *carte de visite* uit 1865, met daarop een foto van een dame die koket een vinger tegen haar neuspuntje zet terwijl ze potentiële klanten een royaal zicht op haar zwaar behaarde kruis gunt. Een boeiend hoofdstuk gaat over de tweeslachtige houding die de Parijzenaars aannamen ten aanzien van criminaliteit.

Historisch Nieuwsblad
25 (2016) 9, september

Sante geeft een overzicht van auteurs die uit eigen ervaring over moord en diefstal schreven, van de alom gevierde vijftiende-eeuwse dichter en vagebond François Villon tot aan Auguste le Breton met zijn autobiografische misdaadroman *La Loi des Rues* uit 1955. De keurige Parijzenaar blijkt een grote sympathie te hebben voor de kansarme misdadiger die schuldeisers of overheidsdienaren te slim af is. *Het andere Parijs* biedt ons de geschiedenis van het leven op straat. Als je het leest krijg je zin om te gaan flaneren, bijvoorbeeld door het Parc de Buttes Chaumont, van waaruit je nog de plek kunt zien die tot in de zeventiende eeuw als het gemeentelijke galgencomplex fungeerde.

Hans Renders is directeur van het Biografie Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen.